

**Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
«Токуминский детский сад»**

Муниципальное образование «Верхоянский район»

Республики Саха (Якутия)

**Дьиэ маанылалаах кыыла сылгы-
Дьобьогой оҕото
6-7 саастаах оҕолорго**

Рожина Лира Сергеевна

Воспитатель МБДОУ

«Токуминский детский сад»

Токума 2019

Дьэ маанылалаах кыла сылгы-Дьобогой оҕо

6-7 саастаах оҕолорго

Сыала-сорууга:

1. Дьэ харамайдарыгар кыамнылаах сыгыаны иити
2. Сылгы туунан билиилэрин ханаты. Сылгыны саабынан араары, онунэн дьубуннээбин
3. Сылгыыт улэтигэр ытыктабылы, айылҕа тапталы иити
4. Тыл саппаабын байыты

Туттуллар тэриллэр:

Проектор, экран, ноутбук, слайдалар, музыкальный центр.

Тунэтиллэн туттуллар матырыйаал:

Альбом, онноох харандаастар.

Бэлэмнэни улэ:

Ырыа истии, хобоон ааҕы, сылгы туунан кинигэ коруу.

Дьарыктаны барыта:

Сахалы ырыа холбонор (Ваня Трофимов ырыата) оҕолор киирэн олололор.

Иитээчи:

Оҕолор бугун биьиги дьэ маанылаах кылын сылгы дьобогой оҕотун туунан кэпсэтиэхпит оссо элбэби билиэхпит.

Оҕолор тоҕо сылгыны Дьобогой оҕо дииллэрий? Ким билэрий?

Оҕолор:

Суох.

Иитээчи:

Оччоҕо истин, кэпсиим.

Сылгы- дьэ суоьулэртэн саамай ойдоохторо, тулуурдаахтара. Уьун кыыны быба аьаьас халлаан анныгар тогурук туйаьынан хаары хаьан аьылыгын

бэйэтэ булунар. Ол иьин сылгыны айылба обото дииллэр. Сылгы танарата Дьобогой Айыы диэн ааттанар. (2 слайд , 3 слайд, 4 слайд).

Оболоор онтон сылгылары саабынан эмиэ араараллар. Ону билэбит дуо? (Суох).

Оччоо кэпсиим.

Кулун-диэн торуобуттэн 6-7 ыйыгар диэри сылгыны ааттыыллар. Бары этиэбин: Кулун (кулунчук). (5 слайд)

Онтон сылгыыттар сылгыны миинэллэр, колунэллэр, суурдэллэр, ону ат диэн ааттыылар. Бары этиэбин-Ат (6 слайд).

Онтон кулун ийэтин биэ дииллэр. Бары этиэбин-Биэ (7 слайд).

Онтон кулун абатын атыыр дииллэр (8 слайд).

Ити курдук оссо сылгыны (оболор утуктэн санаран иьэллэр) (9 слайд). Убаьа, тый, тинэьэ, сонобос, атыыр сонобос, биэстээх кытыт, кырдыабас ат, кырдыабас биэ, кырдыабас атыыр)

Оболоор сылгы дьуьунэ кини сааьыттан, дьыл арааьыттан уларыьар. Сылгыны онунэн дьуьуннэьин элбэх уонна сир-сир аайы уратылардаах. Сылгы 14 дьуьуннэ арахсар. (10, 11, 12, слайд)

Оболор санаран иьэллэр.

Физминутка эрчиллиилэр.

1. Тобо булкуйуу. Тобону уобьээ-аллараа (1-4), уна-ханас (1-4) хасаныы
2. Акка олорон айаннааьын

Ханас илии инники, уна илии санныга. Уобьээ-аллараа сарыннары хамсатыы. Уна илиини инники уунан хатылааьын (6-лыы тогул)

3. Дьуккуйуу. Илиилэрин инники уунан уна атаьы иннин диэки ууран дьуккуйэн кэдэьии. Ханас атаьынан хатылааьын (6 тогул)

Саха халандаарынан Кулун тутар Дьобогой ыйа (13 слайд)

Дьобогой Айыы кьиэхэ кууьу, улэлир дьобуру, хаьаайын буолууну биэрэр. Хаьаайын диэн бэйэ бас билэр дьыэлэнии уоттаныы, уунэьии ууннэрии, суоьулэнии. Ол иьин Дьобогой ыйыгар торообуттэр учугэй улэьиттэр, тулуурдаах, бэриниилээхтэр, сырдык санаалаахтар.

О5олоор биьизэхэ Кулун тутар ыйга торообут о5о баар дуо? (Баар)

Сылыны иити барыстаах салаа. Сылгыбыт идэтэ набаа ыарахан, мындыр, тулуурдаах буолууну эрэйэр. (14 слайд сылгыбыт фото).

Сылгы айыл5а5а да сылдьан абаатар син биир сылгыбыт корон-истэн, сылгылаан иитийэххэ киллэртээн эбии аьатар. (15 слайд). Оччо5о сылгы торуо5э учугэй буолар уонна сылгы туруга тупсар. Сылгыны иитэн доруобуйа5а туьалаах кымыгы иьэбит. Кымыс-«олбот мэнэ уутугар» тэннээх национальнай утахпыт (16 слайд).

Сахалар былыргыттан билиннээнни диэри ыраах сирдэринэн тэлэьийэ сылдьан ат колоннон сылдьалларын ордороллор (17 слайд).

Айыл5абытын харыстыахтаахпыт, дьизэ харамайдарыгар кьамньылаахтык сыьыаннаьахтаахпыт.

О5олоор, эьиги бугун сылгы туьунан элбэ5и эбии биллигит. Сылгыны сааьынан араарыыны уонна онунэн дьуьуннээьини биллигит кэпсэттибит.

Тарбах гимнастиката

О5олоор ханнык онноох сылгыны собулээтигит? Ону альбомна ойуулаан коруо5ун (о5олор уркьуйдуулар).

Дьарыктаныы тумугэ:

О5олор уруьуйдарын коруу (18, 19, 20, 21 слайд). Бэйэлэрин уруьуйдарынан санааларын уллэстэллэр.

Туяаныллыбыт литература:

1. Бравина Р.И.,Алексеева С.Г.,Степанов Н.П.-Дьокуускай: Бичик 2011 с «Кун Дьобьогой огото»-Священная лошадь саха.
2. Захарова Л.Г.-Дьокуускай : Компания «Дани- Алмас», 2018 с «Обугэлэрбит утуо угэстэригэр уьуйуу».
3. Романова А.К.-Дьокуускай: Сахаполиграфиздат, 2001с. «Айылба азбука».
4. Павлов А.Н.-Дабыл. Дьокуускай: Бичик, 2013 с «Куннук».